

UČITELJSKI TOVARIŠ

Glasilo Udruženja Jugoslov. Učiteljstva — Poverjeništvo Ljubljana.

Vse pise, v oceno poslane knjige itd. je pošiljati samo na naslov:

Uredništvo Učiteljskega Tovariša
v Ljubljani, Frančiškanska ul. 6.

Rokopisov ne vračamo.

Vse pošiljatve je pošiljati franko.

Učiteljski Tovariš izhaja vsak četrtek pop. Ako je ta dan praznik, izide list dan pozneje.

Za neorganizirane 100 — K, za naročnike v inozemstvu 140 — K letno.
Posamezna številka po K 2.—.

Za reklamne notice, pojasnila, poslana, razpise služb je plačati po 1 K za vsako petit-vrsto. Priloge stanejo poleg poštne še 50 K.

Telefon uredništva
št. 312.

Za oznanila je plačati od enostolpne petit-vrste, če se tiska enkrat . . . 2 K — vin.
" " " " dvakrat . . . 1 " 50
za nadaljnja izvršenja od petit-vrste po 60 vin.
Oznanila sprejema Učiteljska tiskarna.

Članstvo ljubljanskega Poverjeništva UJU ima s članarino tudi že plačano naročnino, torej ni treba članstvu naročnine posebe plačevati.

Naročnino, reklamacije, t. j. vse administrativne stvari, je pošiljati samo na naslov:

Upravništvo Učiteljskega Tovariša
v Ljubljani, VII., Celovška cesta 33/I

Poštni čekovni urad št. 11.197.

Reklama tje so proste poštne.

S seje širjega sosveta UJU — poverjeništvo Ljubljana.

Poročal na binkoštni torek dne 17. t. m. poverjenik tov. Luka Jelenc.

Pozdravljam Vas, zastopnike slovenskega dela Jugoslovanskega učiteljstva, ki ste se zbrali iz vseh delov Slovenije v Ljubljani na poziv ožjega sosveta, da pregledamo delo, ki smo ga vršili od zadnje seje, da pregledamo svoje stremiljenje in napore v doseg svojih smotrov, da premočimo sedanjí naš položaj in določimo smernice svojemu delu v najbližji bodočnosti. Ne le slovenski del učiteljstva, vse članstvo UJU se živo zanima za današnji naš sestanek in z zanimanjem pričakuje naših ukrepov in sklepov. Zato izražam s tega mesta iskreno željo, da bi naša posvetovanja, naši ukrepi in sklepi imeli največje in najboljši uspehe nam v ponos in v prid ter v napredek narodnemu šolstvu v blaginjo naše mile domovine, svobodne naše kraljevine.

Dolžnost in naloga moja je, da Vam podam poročilo v glavnih potezih o delovanju poverjeništva Ljubljana od zadnje seje, ki se je vršila v Mariboru meseca avgusta lanskega leta. Tako pridružim k prvi točki današnjega dnevnega reda drugo točko.

Okrajni šolski nadzorniki.

Ljut boj se je bil za okrajne šolske nadzornike na bivšem Kranjskem. Poslovna doba je bila tem nadzornikom že potekla koncem leta 1919. Vsi ti nadzorniki so bili pristni Slomškariji in kot taki zvesti slugi klerikalne stranke. Naše poverjeništvo je delalo na to, da se imenujejo novi šolski nadzorniki, in da se številno nadzorniških mest pomnoži za toliko, da dobi vsak politični okraj svojega nadzornika. To se nam je posrečilo. Toda preden je prišla zadeva v sklepanje na višjem šolskem svetu, si je znal poverjenik dr. Vrstovšek ustvariti v tej korporaciji zanesljivo klerikalno večino na ta način, da je pridobil zanesljivega klerikalnega člana poročevalca v uprav-

nih zadevah. Na seji višjega šolskega sveta dne 19. avgusta 1920, na kateri je bilo to vprašanje na dnevnem redu, je šlo vse kakor po vrhvi. Vsi predlogi, ki jih je stavil poročevalca, višji šolski nadzornik Gangl, so bili izvzemi Ljubljano, odklonjeni, četudi je med 11 kandidati predlagal 4 Slomškarje, izrazil klerikalce, sprejeti pa so bili Štrukljevi predlogi. Poverjeniku za uk in bogočastie dr. Vrstovšku se je jako mudilo, ker se mu je takrat že majal poverjeniški stolček. Nemudoma je pritrdil sklepu višjega šolskega sveta in imenoval predlagane nadzornike, poslal jim dekrete in morali so takoj zasedi svoja mesta. Mi smo takrat že trdili, da Vrstovškovo imenovanje ne bo obveljalo, da so ti nadzorniki muhe enodnevnice. Pravico imenovanja okrajnih šolskih nadzornikov ima le ministrstvo, pa naj se opira na sedaj veljavni šolski zakon ali pa na bive avstrijske predpise. Mi smo v obširni spomenici, ki smo jo poslali prosvetnemu ministrstvu, pojasnili položaj ter prosili, naj razreši Vrstovškove nadzornike od službe in imenuje z malimi izjemami one, ki so pri višjem šolskem svetu ostali v manjšini. To se je zgodilo. Sedaj pa se je začel hud boj med prosvetnim ministrstvom in poverjeništvom za uk in bogočastie v Ljubljani. Mi smo neprestano posredovali v Beogradu: pošiljali smo vloge, brzojavke, posredovali so naši poslanci, a Vrstovšek se ni udal. Ustavili so plačo Vrstovšku in njegovim nadzornikom, poslali so v Ljubljano posebnega delegata, ki naj bi razrešil zadevo, a Vrstovšek se tudi sedaj ni udal. Šele po njegovem odstopu so odpoklicali njegove nadzornike z njihovih mest in nastopili so nadzorniki, ki jih je imenovalo ministrstvo. Dosegli smo lep uspeh, četudi ne popoln, ker so med nadzorniki še vedno trije Slomškarji-klerikalci.

Bivši predsednik višjega šolskega sveta.

S prejšnjim predsednikom višjega šolskega sveta naša organizacija že zdavnaj ni bila zadovoljna. Mož je bil dvorezen nož, samovoljen in neodkrit v svojem uradovanju. Ako ni šlo vse po njegovi volji, ali pa če se ga je zasačilo na pristranski poti, je kar besnel in metal neljube mu ljudi iz sobe. Naši organizaciji je semintja ugodil, ker se je bal, sicer se je pa rad prezirljivo, porogljivo in zaničljivo izražal o njej. Držal se je pa kot klop svojega stolčka, zato ga je bilo težko dvigniti. V soglasju in s sodelovanjem društva slovenskih profesorjev smo mu izpodkopali tla in mož je moral iti.

Nova sestava višjega šolskega sveta.

V zvezi s predsedniškim vprašanjem se je moralo rešiti tudi vprašanje višjega šolskega sveta. Tu so imeli klerikalci po Vrstovškovi zaslugi, kakor sem že omenil, zanesljivo večino. Ko je nastopil v Beogradu vlado Pašić in se je spremenila deželna vlada v Ljubljani, so zavlada v višjem šolskem svetu nevdružne razmere. Zadnje seje je imel dne 29. novembra 1921. Odslej je bil v agniji. Pri novem vodji poverjeništva za uk in bogočastie smo posredovali za novo sestavo višjega šolskega sveta. V soglasju z našo organizacijo in Društvom slovenskih profesorjev je izdelal novi poverjenik nov načrt za sestavo in poslovanje višjega šolskega sveta. Novi načrt naredbe je odobril ministrski svet in podpisal regent. Obenem je bil imenovan nov predsednik, ki mirno, previdno in pravično vodi šolstvo v Sloveniji. Želim, da bi gospod predsednik dolgo ostal na svojem mestu v prospeh in napredek našega šolstva.

Volitev v višji šolski svet.

Dotakniti se moram pri tej priliki tudi volitve naših zastopnikov v višjem šolskem svetu. Kresala so se mnjenja, trdo smo trčili skupaj semintja, a ko je prišlo do resnosti, smo nastopili solidar-

no, pokazala se je naša stara preizkušena železna disciplina, na katero smo lahko ponosni, kakor noben drug stan. Dokler vlada med nami taka vzajemnost, smo močni, in ni se nam treba bati nikogar. Zato kličem: Slava zavednemu slovenskemu učiteljstvu! V višjem šolskem svetu imamo sedaj na vse strani zanesljivo večino! Tu sede možje, ki so nemajni značaji, vneti za napredek šolstva.

Aktualno pa je sedaj tudi nadzorniško vprašanje na bivšem Štajerskem, v Prekmurju in v Mežiški dolini. Ker se bo o tem še danes vršila razprava, ne govorim dalje o tej zadevi.

Dnevnice zakonskih dvojic.

To je vprašanje, ki razburja učitelje, ki so poročene z učitelji ali uradniki, in njih može. Te zakonske dvojice so storile razne korake, da bi se odpravila krivica: nekatere so izstopile iz organizacije, češ, da se ta ni dovolj zavzela za njih koristi, sklicevale so sestanke in sklepane ogorčene resolucije itd. Taktika prvih je najslabša. Namesto da bi se organizacije še bolj oklenile, ker morajo vedeti, da se le potom organizacije da kaj doseči, so jo zapustile. Do ten organizacija nima nobenih dolžnosti več. Krivično je predhacivanje, da poverjeništvo ni ničesar storilo v tej zadevi. Mariborske resolucije so se poslale na naslove. V smislu mariborskega sklepa bi morala iste resolucije odobriti in podpisati vsa okrajna učiteljska društva, a do danes je poslalo te resolucije samo 7 društev. Poverjeništvo čaka, kdaj jih pošljejo še druga društva, da jih pošljemo na naslove. Ko sva se s tovarišem Gmussom mudila od 22. do 26. aprila v Beogradu, sva osebno posredovala v tej zadevi pri ministrstvu, a dobila sva odgovor, iz katerega sva razvidila in se prepričala, da je vsak korak, ki se stori v tem pogledu, brezuspešen, vsak trud zaman. Minister stoji na stališču, da dnevnice niso plače za službo in delo, temveč

LISTEK

Petje naj postane narodna umetnost.

Pastorka med današnjimi ljudskošolskimi predmeti je petje. To ne samo z ozirom na stališče, katero zavzema v vrsti učnih predmetov, ampak osobito zastran učne obravnave. Mehanizem prevladuje danes še istotako, kakor pred stoletji. Vzrok tej prikazni je iskati v tem, da nismo zadostno orijentirani glede učne metode ter se tudi premalo oziramo po drugih državah, kjer je v tem oziru marsikaj bistveno drugače. Nimam v mislih razna reformatorična stremiljenja v Nemčiji, ampak predvsem praktiške pridobitve na polju šolskega pevskega pouka na Francoskem in Angleškem. Smotreno in vztrajno delovanje je tam že obradilo lepe uspehe in treba se nam bo le ravnati po načelu: »Ni vse slabo, kar je staro in ni vse dobro, kar je novo.« Vzemimo od tam to, kar je za nas uporabljivega in ne spuščajmo se v metodiško pikolovstvo. Le na ta način bomo, mogli doseči trajne in vsestranske uspehe.

Ljudska šola s svojim pevskim poukom bodi podlaga vsaki glasbeni kulturi narodovi. Rešitev tega vprašanja je

za narodno kulturo mnogo važnejša, kakor pa ustanavljanje že tolikrat glasbenih šol in konservatorijev, ki ne pridejo v prid velikim masam narodovim, ampak le umetnosti kot taki in lokalnim razmeram. Kot prvi pogoj uspešnemu razvoju našega predmeta je treba, da se mu zagotovi ugledno mesto in to s tem, da se ga ne smatra kot ročnost ali tehnični predmet, ampak kot del umetniškega pouka in da se obravnava po enotni metodi.

Enotnost pevске metode je na Francoskem, Angleškem in v Švici že v praksi uveljavljena. Vsak Švicar zna popevati po notah, vsak Francoz po številkah in vsak Anglež po solmizacijskih zlogih. Temu se je priučil v ljudski šoli. V Nemčiji nimajo enotne metode; svojo moč cepijo Nemci pri reševanju metodiško-reformnih vprašanj in baš radi tega se ne morejo ponašati s splošnimi praktiški mi uspehi. To je posnemati tudi iz poročila, katerega je podal angleškemu parlamentu leta 1881. odposlanec angleške vlade, John Hullah, ki je imel nalogo, proučevati stališče šolskega pevskega pouka po evropskem kontinentu. Glede Nemčije je dotično poročilo zelo samotilno ter je dalo povod, da se je tudi tukaj začelo razmišljati o preosnovi našega predmeta. Marsikaj se je sicer preobrnilo na bolje, do velikopoteznosti in enotnosti, kakršno najdemo v tem oziru v poprej

imenovanih državah, se Nemci še doslej niso povzpeli in to iz poprej navedenega vzroka. Iz tega sledi, da se moramo prijeti glasbene realne politike, ter začeti velikopotezno, pa enotno zasnovano akcijo v izboljšanje pevškega pouka. To, kar se nam morda danes še dozdeva kot neizvedljivo, bo v nekaj desetletjih že lahko splošna narodova last. Imam v mislih pevanje po notah. Še pred par stoletji je bil tisti nekaj učenjak, ki je znal čitati in pisati in visokošolcem je delala preglavice rešitev osnovnih računskih operacij. In vse to zna danes učenec osnovne šole. Istotako povzdignemo tudi lahko praktiške uspehe pevškega pouka, kakor nam to dokazujejo poprej imenovane države. Ubravimo samo pot, katero so hodili ondodni delavci na tem polju in uspeh nam mora biti zagotovljen. Ker je pa bila Francoska ista država, v kateri se je začelo najprej s smotrenim delovanjem zastran razširjanja pevške kulture, bo treba predvsem seznaniti se z razmerami, ki so tamkaj pripomogle do velikih uspehov. In to je bila v prvi vrsti številčna metoda.

A. Zgodovina številčne metode. Ker je pevanje po notah prizadevalo učencem vsled pomanjkljive metode mnogo težko, nadomestili so ga že v 16. stoletju nekateri francoski menihi s številkami. V 17. stoletju se je bavil s tem vprašanjem J.

J. Rousseau, ki je sestavil nekaj sistem številčne notacije. Položil je s tem temelj številčni metodi. V 19. stoletju je izboljšal sistem francoski matematik Galin (1785. do 1821.). Za praktiško uporabo pa je priredil Galinov sistem zdravnik dr. E. Chevé (1804.—1864.) v Parizu.

V prvi polovici 19. stoletja je bilo na Francoskem opazovati stremiljenje po izboljšanju pevškega pouka. Bila je to doba, ki je sledila Pestalozzijevemu delovanju. Osobito proti koncu tega časa je bilo delovanje na tem polju živahno v Parizu. Tekmovali sta dve metodi: Galinova in Wilhelmova. Z neumornim in vztrajnim delovanjem je zmagal Chevé z Galinovo številčnim sistemom. Da dobimo sliko njegovega smotrnega in velikopoteznega delovanja, naj omenim sledeče podatke:

V zvezi s svojo soprogo in s svojim svakom A. Parisom je poučeval ta mož nad 20 let petje v raznih tečajih. Priredil je med tem časom nad 100 tečajev. Samo v 26 brezplačnih tečajih je poučeval 12.500 oseb. Vlada je poslala poseben komisijo, sestoječo iz prvih profesorjev konzervatorija, da proučuje metodo in ugotovi učne uspehe. Vojaška uprava je uvedla Chevejevo metodo pri vojaških pevskih zborih in od vsakega pariškega polka je moralo obiskovati določeno število vojakov njegov pouk. Ko je bila leta

doklada, ki naj zboljša socialno bedo, socialni položaj. Minister pravi, da mora učitelj, ki ni poročen z učiteljico, skrbeti za svojo ženo, za katero dobiva še manjše dnevnice. Položaj otežkočuje tudi to, da pridejo v poštev tudi uradniki, ki imajo učiteljice za žene. Srbski in hrvatski del učiteljstva je preverjen, da tu ne pridejo do uspeha, zato se o tem že nič več ne govori in ne razpravlja.

Plače meščanskega učiteljstva.

Enako težka stvar je regulacija plač meščanskega učiteljstva. V Srbiji nimajo meščanske šole, zato jih ne omenja zakon z dne 23. julija 1919 in ne odmerja plač meščanskemu učiteljstvu. Tudi v tem vprašanju se venomer predbaciva poverjeništvu, da ne stori svoje dolžnosti. Jaz pa pravim, da v nobeni zadevi nisem tolikokrat posredoval pri vseh merodajnih faktorjih, kakor ravno v zadevi plač meščanskega učiteljstva. Vsa prizadevanja v tem pogledu sem opisal v »Učiteljskem Tovarišu«. Žal, da je bil ves trud zaman. Pa če je stvar enkrat zavojena, je zavojena in se le težko spravi zopet na pravi tir. Tudi v tej zadevi sva posredovala s tovarišem Gnusom pri ministru v prosve, ki sva se mudila v Beogradu. Dne 25. aprila ob 3. popoldne naju je sprejel g. minister Pribičević. Na mojo intervencijo v zadevi plač meščanskega učiteljstva je odgovoril: Na noben zakon, na nobeno naredbo ne morem nasloniti resolucije tega vprašanja, ne na regulacijo plač srednješolskega učiteljstva ne na ono državnih nameščencev. Napraviti bi se morala posebna naredba, kar je pa sedaj nemogoče, ker bi vzbudilo opravičeno nevoljo med srednješolskim učiteljstvom, da se učiteljstvu osnovnih šol zopet zboljšujejo plače, prejemki učiteljstva srednjih šol in javnih nameščencev pa še vedno niso urejeni. V novem šolskem zakonu, ki pride po sprejetju ustave v parlamentu v razpravo, se bo ugodilo zahtevam meščanskega učiteljstva. Dotlej potrpljenje! Tako g. minister. Kaj naj sedaj še ukrenemo, da pride meščansko učiteljstvo do pravičnih svojih zahtev? Vem, da bo vstala danes gospa Godčeva iz Limbuša in z njo lastno zgovornostjo poudarjala, da se zakonskim dvojicam godi krivica. Z isto in še večjo pravico smejo trdit, da meščanski učitelji, ker ne dobe plače za svoje delo. Oba dela sta v pravu, a kar se doseči ne da, ne moremo izsiliti.

Zborovanje glavnega odbora UJU v Beogradu.

Od 23. do 27. aprila letos se je vršila seja glavnega odbora UJU v Beogradu. Na lanskem beograjskem kongresu sta bila izvoljena v ta odbor izmed slovenskega dela učiteljstva Gangl in jaz. Ker Gangl zaradi preobilo drugih poslov ni mogel sprejeti izvolitve, je stopil na njegovo mesto tovariš Gnus. Glavni odbor je odobril spremembo.

Poleg običajnih točk so bile na dnevnem redu tri važne zadeve:

1. odstop predsednika Čede Todorovića in voliev novega predsednika;
2. sprememba pravil;
3. posvetovanje o načrtu novega šolskega zakona za vso državo.

1853. v Parizu tekma pevskih društev, je zmagal Chevejev zbor, ker se je najhitreje priučil kompoziciji, katero je moralo vsako društvo prednašati. Predsednik ocenjevalne komisije je bil sam Viktor Berlioz, najznamenitejši francoski skladatelj te dobe. Cheve je vsled svojih učnih uspehov užival tolik ugled, da so ga smatrali nekakim pedagoškim čarobnikom. Z nasprotniki številčne metode je z uspehom polemiziral ter svoje nazore vselej pokrepil z učnimi uspehi. Zmagala je torej praksa in številčna metoda se je čudovito hitro razširila po vsej francoski in drugih sosednjih državah. Osobito je pripomoglo k razširjenju zraven učiteljstva še vojaštvo in duhovništvo, z upeljavo številčne notacije v cerkvenih skladbah. Mesto Pariz je n. pr. leta 1872. postavilo v svoj proračun postavko 120 tisoč frankov za pospeševanje ljudskega pevskega pouka.

Glas o uspehih v Franciji se je raznesel po drugih kulturnih državah. Prvak naših slovenskih glasbenih pedagogov Anton Foerster je izdal leta 1883. in 1886. »Pesmarico po številkah«. Istotako obdeluje v novejših izdajah svoje »Pevske šole« Galinov številčni sistem. Gotovo bi bili danes Slovenci s stanjem ljudskošolskega pevskega pouka dospeli na višje stališče, ko bi svoječasno številčna metoda tudi pri nas prodrla. Vzrok temu

Člani glavnega odbora so hoteli najprej vedeti vzroke, zakaj je odstopil predsednik. Člani ožjega odbora so izjavili, da je dalo povod krizi samovolno nastopanje predsednika Todorovića, ki ni skliceval se in svojevoljno reševal važne zadeve. Odstopil je tudi glavni blagajnik. Ožji odbor je kooptiral Števo Djordjevića in Jovo Jovića. Prvi je prevzel blagajniške posle, drugi je bil izvoljen za predsednika. Glavni odbor je odobril te ukrepe.

Važna zadeva na seji glavnega odbora je bila nameravana sprememba pravil. Poročal je Jovo Jovanović. Referent je sestavil čisto nova pravila na popolnoma drugačni podlagi. Naše UJU bi se po tem načrtu spremenilo v navadno društvo in bi se tako tudi imenovalo. K temu društvu bi lahko pristopali posamezni učitelji. Podlaga temu društvu bi ne bila več okrajna učiteljska društva. Pokrajine bi po načrtu teh pravil ne imele nikake organizacije in vsakdo bi neposredno obdeloval z osrednjim društvom.

O načrtu teh pravil se je vnela dolgotrajna debata. Jaz sem izjavil, da so za nas ta pravila nesprejemljiva in indiskutabel v tej koncepciji. Po dolgotrajni in semintja ostri debati se je sprejel ta-le predlog:

Načrt predloženih pravil se razmnoži in pošlje v pretres vsem okrajnim učiteljskim društvom, da izreko o njem svoje mnenje. Glavnemu odboru se naroča, da sestavi k sedanjim pravilom poslovni red.

Tretja važna točka dnevnega reda je bil razgovor o načrtu šolskega zakona za vso državo. Referentu v prosvetnem ministru, našem tovarišu Stanojeviću, je naročil minister Pribičević, da naj sestavi načrt šolskega zakona. O tem svojem načrtu je poročal Stanojević na seji glavnega odbora. Načrt je jako obsežen in dolgozvezen in vsebuje določbe, ki bi potisnile naše šolstvo za 50 let nazaj, ako bi postale zakon. Tudi je v njem mnogo stvari, ki spadajo v izvršilne predpise, ne pa v zakon. Poročevalec je načrt samo prebral: v kako razpravo se nismo spuščali, sicer bi bila seja trajala še več dni. Poleg tega je poslal prosvetno ministru 24 načelnih pitanih tičočih se šolskega zakona, da bi se izjavil o njih glavni odbor. O enem samem teh vprašanj smo debatirali poldrugo uro, ne da bi bili prišli do kakega zaključka. Ker smo videli, da ne moremo preobladati vse snovi, smo sklenili, da naprosimo ministra Pribičevića, da skliče anketo, ki naj se ji poveri sestava načrta. Člane ankete določi glavni odbor iz vseh pokrajin naše kraljevine. V torek, dne 26. aprila ob 4. popoldne je sprejel g. minister vseh 25 članov glavnega odbora v avdienci. Izročile so se mu razne na seji sprejete resolucije. Gospod minister je rade volje odobril naš sklep glede sestave in sklicanja ankete za načrt zakona. Pri tem je poudarjal, da bode prvi zakon, ki pride po sprejetju v parlamentu v razpravo, šolski zakon. Zato se morajo nasvetovani člani ankete takoj sestati in ostati toliko časa skupaj, da bo načrt gotov. Po avdienci smo se sešli še enkrat na sejo, imenovali člane ankete — za Slovenijo g. Gangl — in rešili še nekatere nujne zadeve. Ob 1/6. zvečer je zaključil predsednik zanimivo sejo.

neuspehu je iskati v brezbriznosti tedanje učne uprave napram splošni reformi šolskega petja, kar je imelo svoje vzroke spet v političnih odnosih. Vlada se je bala razširjanja nacionalne misli.

Skoraj istodobno kakor Cheve v Parizu, je deloval na Angleškem v smislu splošne glasbene kulture duhovnik John Curwen. V prvi vrsti je hotel na podlagi intenzivnega pevskega pouka povzdigniti moralni nivo nižjih slojev prebivalstva, osobito pa predmestnega. V to je uporabil v principu Galin-Chevejevo metodo, vendar ne na podlagi števil, ampak solmizacijskih zlogov (do, re, mi, fa...). Metoda se nazivlja radi tega »Tonikado-metoda«. Leta 1845. je ustanovil posebno propagandno društvo (Solfa-Association), ki je štelo čez dve desetletji že 186.000 članov. Leta 1857. je priredil v Londonu prvi koncert, pri katerem je nastopilo 5000 učencev pred 25.000 poslušalci. Omeniti je, da so take monster-prireditve na Angleškem običajne. Curwenovo življensko delovanje je imelo istotako, kakor Chevejevo, najlepše uspehe. Solmizacijska metoda se je splošno uvedla v šole in angleške pevske skladbe imajo danes zraven običajne notacije še v uporabi solmizacijsko notacijo, in to za tiste pevce, ki ne pojo po notah.

(Konec prih.)

Stališče napram Slomškovi zvezi.

O Slomškovi zvezi govorim danes zadnji pot. Naše stališče napram njej je danes jasnejše, nego kedaj poprej. Jasno dejstvo je, da so vsi člani Slomškove zveze zvesti pristaši klerikalne stranke in zveza sama privesek te stranke. Klerikalna stranka pa je protidržavna, deluje zoper državno edinstvo in hujska nase ljudstvo zoper srbski del našega naroda, ki je največ storil za naše osvobodjenje. In ker so učitelji Slomškariji zvesti pristaši klerikalne stranke, so protidržavni element, ki se mu ne more izročiti naše mladine, da bi jo vzgajali v protidržavnem duhu. Zato morajo Slomškariji ali iz šole, ali iz klerikalne stranke! To je moje stališče napram Slomškariji in po tem stališču se bom ravnal pri svojem delovanju.

Izstop poverjeništvu UJU iz Osrednje zveze javnih nameščencev.

Znano Vam je, dragi tovariši in cenjena tovarišica, da je bilo naše poverjeništvu član Osrednje zveze javnih nameščencev in vpokojencev. Ta organizacija ima svoje glasilo »Naš Glas«. Odkar so se zboljšale učiteljske plače, je prinašal ta list zbadljive članke, iz katerih je govorila zavist in nevoščljivost. Napadi so bili vedno ostrejši, grdil in smešil se je naš stan. Napadi niso prenehali, dasi smo prejšnjega predsednika in urednika lista večkrat svarili. Ker so se napadi nadaljevali in je naš svarilen glas našel gluha ušesa, je naš ožji svet sklenil na zadnji seji, da izstopi iz »Osrednje zveze«. Medtem pa so se izvršile spremembe v predsedstvu te organizacije. Novi odbor obžaluje napade na učiteljstvo v »Našem Glasu« in prosi, da reasumiramo sklep o izstopu. Dotični dopis Vam preberem ob koncu seje, da sklepate o njem.

Na delo!

Tovariši, tovarišica! Za nas in naše šolstvo prihajajo silno važni, zgodovinski važni časi. V najkrajšem času se bo sklepal nov šolski zakon za vso državo, ki bo odločil usodo učiteljskega stanu in našega šolstva ne za eno, dve leti, morabit za več desetletij. Vse učiteljstvo stoji pozorno na straži, da nam sovražniki šolstva ne занesejo nazadnjaških načel v razvoj šolstva in da se ne kratijo pravice našega stanu.

Pa še drug apel imam na Vas. Od vzgoje naše mladine je odvisna srečna bodočnost naše mile domovine. Vzgojimo našo mladino v državnem duhu, vcepiljmo ji v nežna srca vdanost do naše narodne kraljevske rodovine in ljubezen do svobodne naše kraljevine. Pogumno, z moško energijo stopajmo zunaj šole nasproti hujskačem proti naši edinstveni državi. Kjerkoli se pojavijo taki elementi, izročimo jih roki pravice, da v korenini zatremo ta pogubonosni izrodek v naši državi.

S tem pozivom na vse zavedno slovensko učiteljstvo končam svoje poročilo.

FRAN SKULJ:

Nekaj misli o rokotvornem pouku v osnovnih šolah.

Vsled sklepa višjega šolskega sveta se uvede rokotvorni pouk kot obližen predmet za dečke na osnovnih šolah. Prav tako — lep napredek je to v reformi osnovnega šolstva — korak naprej — s tem se je približala organizacija in osnova našega šolstva programu svetovnega šolstva onih držav, ki stoje na višku pedagoško didaktičnih zahtev. — Po vsprejetju in upeljavi rokotvornega pouka na osnovnih šolah nastanejo vprašanja: kako, kedaj in v kakšnem obsegu se uvede pouk? — Predno se uvede ta pouk, bo treba temeljito premisliti, da se ne zaide na napačno pota, iz katerih je pozneje težko kreniti, ne da bi ideja trpela občutne škode.

Rokotvorni pouk je brez primere velikega vzgojnega, kakor tudi praktičnega pomena. Vsi pomembni pedagogi pripišejo temu pouku izvanredno važnost zlasti v negovanju ljubezni do dela ter vstrajnosti. Iz ravnokar navedenega razloga nahajamo uveden rokotvorni pouk po vseh šolah, ki so zasnovane na modernih pedagoških in didaktičnih principih. Vzor nam je lahko šolstvo Švedske, Danske, Amerike in Francije. Kdo bi danes negiral važnost pouka v telodabi! Ona krepi telo in duha, pospešuje razvoj telesa, daje prožnost udom, učvrstjuje zdravje, vzbuja estetičen čut za tepe kretnje, povzroča gibčnost ter vpliva posredno in neposredno na bistrost in svežost duha. Nič manjšega, če ne še večje-

ga pomena je rokotvorni pouk bodisi z ozirom na telo, kakor tudi na duha. Rokotvorni pouk ima bazo v fizičnem delu, tedaj telodaba in raba živčevja in mišičja; voditelj gibanja mišic na je duša, ki mora biti neprestano prisotna in čuječa v vseh smerah.

Sadovi rokotvornega pouka so mnogovrstni. Poglejmo si jih nekoliko iz fizičnega in duševnega stališča. **Rokotvornost goji ročnost.** Kdo ni še opazoval otroke pri delu in igri. Eden hiter, spreten v vsakem gibu, vse mu pride prav, vsako stvar zna vzeti v roke; a drugi neroden, okoren in kar prime uniči, ali pa sam sebe poškoduje. Koliko je šolskih otrok, mladenčev in deklic, ki nimajo prav nobene ročnosti; dogaja se celo, da ne znajo svinčnika obrezati, ne da bi se urezali. Drugi iste starosti, s pridobljeno ročnostjo vrše bliskoma delo. Kolikokrat se čuje med že odraslimi: »Še noža ne zna prijeti, niti žeblija zabiti, pa bo kaj popravil.« — **Z ročnostjo pride veselje do dela, spopolnjevanje, uporabnost, umerjenost, ukus, smisel za lepoto.** —

Opazuj otroka kako zamišljen, utopljen v delo izrezuje iz papirja konjička — dostikrat iz repe, korenja ali ljubja! — Pri košari korenja sem sedel in iz njega izrezoval velike in male konjičke in dostikrat jih barval z lastno krvjo. Kaj za to, če sem nosil punčke na rokah, konjičke sem pa le imel. Poznal sem družino, ki je štela osem dečkov. Vsi so se izurili v rokodelstvu sami; dasi se nobeden ne živi od rokodelstva, vendar jim to znanje zelo koristi. V šolo so hodili trije najstarejši. Nekega dne sklenejo: »Za Veliko noč moramo imeti novo žago, mlin in stope v potoku ob vrtu« in beseda je meso postala. Celu zimo so delali, sekali, tesali, oblali, vrtali, kovali, zbijali in na »Veliko soboto« je bilo delo dovršeno. Prava žaga, pravi mlin in stope — vse, kakor so videli doma — je bilo ob potoku uresničeno en miniatur — vse je gibalo in ljudje so stali in gledali, hvallili in občudovali. — Zakaj to pripovedujem? Iz enostavnega vzroka: **dokaz je to, da je v vsakem otroku več ali manj nagnjenja že od narave do dela.** Pomagajmo prirodnemu nagnjenju do razmaha in vzbudili smo v duši gojenca požrtvovalno ljubezen do dela. **Duša razmahu nagnjenja do dela je ročnost.** Iz ročnosti sledi zaupanje v samega sebe, ki se zrcali v podjetnosti, Podjetnost vzbuja vstrajnost. V rem stadiju vstopi na pozorišče iznajdljivost. Stranski, pa ne manj važni odsevi ročnosti, ki tečejo paralelno s omenjenimi pojavi so: umerjenost, ukus, smisel za lepoto in misel na materialni dobiček. **»praktična uporaba«.** Na poslednje **»praktična uporaba ročnosti za življenje«** polagam v sedanjih razmerah največji pomen, ki ga more dati uvedba rokotvornega pouka po naših šolah. — Bodimo enkrat odkriti in pogledimo naše šolstvo s kritičnim očesom našega ljudstva. Masa ljudstva je prepojena z materializmom. Vsa dosedanja kulturna sredstva niso mogla vplivati na dušo mase tako globoko, da bi jo dvignile nad materialistično vsakdanjostjo ter ji odprla obzorje idealnega sveta. Naš človek ogleduje, motri in sodi vsako napravo zgoli iz materialističnega videka. Kar mu v življenju nese, to se mu priljubi, vse kar nima za njega materialne vrednosti, odvrča, dostikrat sovraži, ali pa brezbrizno trpi. Vrednost in pomen šolstva je začela narodova masa upoštevati še le zadnje čase, ko je neusmiljena bojna furija z neizprosno silo zahtevala znanja, ki ga nudi ljudska šola. Toda tiste gorke ljubezni narodove duše še dolgo ne bo deležno prosvetno delo šole, ker ne more ljudstvo radi materializma pojmovati, da je delo šole mučno, težko, da je od uspehov tega dela zavisna blaginja in sreča vsakega naroda. Obupati ne smemo, ker napredek v tej smeri je očiten. Pogled tri-deset let nazaj nam je jasen dokaz, da se je narodova duša otrešla one odijoznosti napram šoli, ki se je gojila v narodovi duši vse povsod. Vesel pojav je zlasti ta, da stavi socializem, katerega se oklepajo socialno najnižje stoeče plasti ljudstva, za bazo svojemu pokretu in delovanju, dobro razvito šolstvo. — Pa zašel sem predaleč, hotel sem le poudarjati, da je treba še mnogo kaj ukreniti, da postane šola narodova domena, da bo vsepovsod priljubljena in da jo bo ljudstvo vzljubilo, kakor punčico v svojem očesu. K temu bo pripomogel po mojem naziranju prav mnogo rokotvorni pouk, ker bo nudil masi ljudstva neposredno tudi materialne dobrine. In s tega videka bo treba napraviti načrt, po katerem se bo pouk vršil.

Kako naj bi se gojil rokotvorni pouk? Svoj početek ima v risanju. Spoznavanje

početnih geometrijskih oblik, je gotovo velike važnosti. Paralelno z risanjem tvorijo učenci like s palčicami. Kombinacije od priprostih do sestavljenih likov so tako mnogovrstne, da ne bo primanjlo kovalno izbire. Važen moment na tej stopnji so vezi in sklepi, stabilnost in čvrstost napravljenih objektov. Če se poslužimo na tej stopnji vseh treh dimenzij, napravimo lahko kaj lične in praktične objekte, ki imajo pomen v vsakdanjem življenju. Sem bi uvrstil primitivno pletenje šibic, viher, žice in žime. Pletenine bi se rabile mesto ploščic k napravljenim objektom. Orodje, ki pride tu v poštev, bi bilo: nož, škarje (za lesene šibe in palice) šilo, sčipec, kladivo in klešče. Izdelavali bi se na tej stopnji okrasni, okviri, ohešala, nastavki, pletenine i. t. d. seveda vse iz palčic in primitivne pletenine.

Druga stopnja bi bila obdelovanje plošč. Tu sem bi že spadalo nekaj mizarškega orodja kakor: žaga, oblič, sveder, dleto, pila, gladež i. t. d. Raba orodja je važna. Pri tej priliki je uvaževati moment brušenja in popravilo orodja. Na tej stopnji bi se obdelovale in prikrtojevale ploščice in palice. Smiselno družnje plošč in palic da nebroj praktičnih predmetov. Druženo oblikovanje prve in druge stopnje nam nudi predmete gospodarskega pomena. Stol, klop, klopice, etaža, žličnik, gajbica i. t. d. bi bili produkti te stopnje.

Tretja stopnja bi bila obdelovanje lesa, narava in poprava raznega domačega orodja. Na deželi bi bila ta stopnja neprecenljive važnosti. Bili so časi, ko si je znal naš kmet napraviti vse orodje doma. Danes kupuje vse, ker so oni, ki so kaj znali, pomrli, mladi se pa niso ničesar učili. Tvorilne tkanine so pregnale kolovrat iz naših domov, inozemski fabrikati so izpodrinili naše orodje. Ne bi bilo to še tako velika nesreča, če bi ne bila uničila v našem ljudstvu tudi smisel za domačo obrt. Toda gola resnica je, da ne zna skoraj nobeno dekle več prestiti, in noben možki nima več smisla za napravo domačega kmečkega orodja. Narodno gospodarstvo trpi v tem neizmerno škodo. — Da se povrnem k stvari. Na tretji stopnji bi bilo treba seznaniti mladino z domačim gospodarskim orodjem zlasti z vsemi deli voza, pluga, brane i. t. d. Učitelj naj bi se delati zlasti one dele orodja, ki se radi starejo kakor: toporišče, ročice, tehtnice, oje, škarje (pri vozu) preme itd. Razumeti morajo učenci sestavo kolesa. Tu sem spada že precejšnja zaloga orodja kakor: mizarški stol, razne sekire, žaga, pile, svedri, oblič, dleta itd. Najvažnejša naprava pa se mi zdi rezilni stol (rzevni stol), ki je znan menda le v ribniškem in velikolaškem okraju. Naprava je zelo preprosta, a se da tako mnogovrstno rabiti, da bi izgubil mož »suhe robe« takoj vse veselje do dela, če bi izivnega stola ne imel. Ta priprava je ognjišče rokotvnosti Ribničana in Laščana.

V nadaljnjo stopnjo bi spadalo modeliranje, ki je zlasti velikega pomena za one kraje, kjer je razvita steklarska, lončarska in železna obrt in industrija. Potrebno bi se ne smelo udeleževanje lesa, umetno izrezovanje in izžiganje. Spoznavanje barv in lakov — barvanje, lakiranje, imitiranje — vse to spada k rokotvornemu pouku, ker se s tem zadnje navedenim goji čut in ukus za lepoto izvršenih objektov.

Je sicer še mnogo drugega, ki spada k rokotvornemu pouku, toda moj namen ni podati tu kak podroben načrt, zadovoljen bom, če vzbudim za stvar potrebno zanimanje.

Kedaj naj se uvede rokotvorni pouk. Pričetek rokotvornega pouka bi bilo 3. šolsko leto in naj bi se raztezal do konca šolske obveznosti, t. i. do konca nadaljevalne šole. Svaril bi tu pred tistimi igračkami s papirjem in lepenko, ki nimajo nobene praktične vrednosti. Kar nima pomena za življenje, naj se ne dela, temveč le to, kar meri na praktično uporabo ali na predmet tukajšnje praktične vrednosti. Pri tem se spominjam na ročna dela deklic. Koliko truda, koliko vbadljajev in zanjik — in konec vsega truda je ubog vzorček brez vsake praktične uporabe. Poznal sem šole, ko so dosegle deklice veliko spretnost v kvačkanju, vezenju in pletenju — a čipke, nogavice in rokavice so si kupovale; raztrganega perila pa niso znale zakrpati. Kaj-li še narediti novo srajco, predpasnik ali krilo. Veliko truda in napora — malo užitka — učenje, da se pozabi. Važnejši kakor v vsakdanju, bo rokotvorni pouk v nadaljevalni šoli. V tej dobi ima mladina večjo fizično sposobnost in več smisla za praktično delo. Uverjen sem pa tudi, da bo dobila mladi

šina v teh znano razposajenih letih v rokotvornem pouku primerne voike moralne vrednosti. — Spominjam se na nekaj podobnega iz svojega delovanja na deželi. V mojem službenem kraju — (bilo je leta 1896.) — je bila trtna uš uničila vse vinograde. Začelo se je pridno z obnovo novih nasadov. Na milijone trt je bilo treba nabaviti. Kje dobiti požlahtne trte? Poslužili smo se mladine ponavljalne šole. Prišel sem jih učiti cepjenja. Hitro in spretno jim je šlo to delo od rok in v kratkem smo imeli pravo tovarno za cepjenje trt. Najboljši in najspretnější ceplarji so bili ti učenci; tolike vestnosti in marljivosti ni bilo najti nikjer. — V tej dobi bi bil rokotvorni pouk mladini moralni vade mecum.

Obseg rokotvornega pouka je silno obsežen in prepičan sem, da bo kraj od kraja zelo variral. Ne bo se prilegalo za vsak kraj eno in isto, kakor ni vse za vsacega, niti vsak za vse. Pouk bo moral biti krajevnega pomena in potrebe, individualnega značaja, ker bo treba upoštevati zmožnosti in nagnjenja. Obseg rokotvornega pouka bodo določevali trije faktorji: lokalne razmere, sposobnost učitelja in individualnost mladine. Vsak kraj ima nekaj specielno svojega; to bo treba uvaževati, če hočemo pouku uspeh, med ljudstvom zadovoljnosti in pri mladini vnemo za pouk. — Paziti bo treba, da se ne zabrede s poukom v moistrovanje posameznih rokodelcev. Rokotvorni pouk nima namena klicati v življenje izurjenih rokodelcev, temveč gojiti v mladini ročnost in ljubezen do dela ter dajati napotke njihovemu bodočemu poklicu. Ravnotako pogrešeno bi bilo, če bi se gojila »tisočera umetnost« (Tausendkünstlerei). Nevarnost je, da postane tak učenec domišljav v vase zaljubljen nestanovitnež, ki ne najde nikjer svojega poklica. — Pri upeljavi rokotvornega pouka tedaj predarek, premislek, da se doseže oni cilj, zaradi katerega je poklican v življenje!

To so, dragi čitatelj, kaj ne, teoretične misli. Kako pa s praktično uredbo? Kdo naj uči? Kje so za to izvežbani učitelji? — Česar ni, treba bo dobiti. Poznam mnogo učiteljev, ki bi jim izvedba omenjenega načrta ne delala bog zna kakšnih preglavic, da bi le imeli potrebno orodje in primeren načrt, pa bi takoj pričeli z delom. Toda obojega ni, ne orodja ne načrta. — Za naše razmere primeren načrt bo treba seveda sestaviti. Stvar bo morala vzeti v roke enketa, ki bo sestavljena iz strokovnjakov in praktično izkušanih učiteljev. Prav bi bilo, da se ozre ta enketa tudi po načrtih rokotvornega pouka onih držav, kjer se ta pouk goji že več let. — Orodje in kar je potreba za pouk, nabavili bodo, kakor druga učila, krajevni faktorji. Uverjen sem, da bo tudi država v ozira vrednih primerih priskočila na pomoč. Najtežje vprašanje je, odkod vzeti toliko, za ta pouk sposobnih učiteljev? Zopet sem pri nesrečni pripravnici, ki ne nudi učitelstvu dovolj in takega znanja, da bi zamoglo brez večnih kurzov vršiti s pridom svoje delo med ljudstvom. Edina rešitev je zopet kurz, dokler se porodniški domovi učiteljstva časovnim razmeram in potrebam ne reformirajo. Obrtna šola bo morala zopet nekaj iz svojega duševnega kapitala ljudskemu šolstvu posoditi. Upam, da ta kapital ne bo brezobresten, ker sem uverjen, da se bo z uvedbo rokotvornega pouka v ljudskih šolah povzdignilo in razmnožilo obrtno šolstvo zelo bujno po naši kraljevini.

H koncu bi odgovoril le še na vprašanje, kje naj bi se pouk vršil? — Če le mogoče, naj bi bila za ta pouk posebna soba; kjer pa ni prostora, uporablja naj se šolska soba. Pred letom sem pisal v »Učit. Tovarišu« »Nekaj misli o gospodinjstvih tečajih«. Ob tisti priliki sem podarjal, da je skoraj v vsaki župniji kak društveni dom. Tam stoji dvorane po tedne in mesece prazne. Ali bi ne bilo praktično in ljudstvu v korist, če se dajo taki internistično uporabljeni lokali na razpolago pouku in kulturnemu stremeljenju! — Sicer sem pa mnenja, če ima ljudstvo dovolj gmotnih sredstev za manj važne stvari, moralo bo najti tudi sredstev za one neobhodno potrebne naprave, ki ga bodo duševno in gmotno dvignile na višjo kulturno stopnjo.

K sklepu samo še to, da je treba pred uvedbo tega pouka temeljitih premislov, ker mnogo zavoženega se da spraviti na pravo pot, zavoženih javnih zadev pa nikoli, da bi ne metale dolge uničujoče sence za seboj. »Naglost ni dobra«, je rekel polž, ki je lezel sedem let čez plot in padel končno na ono mesto nazaj, s katerega se je podal na pot. — Ni vsak strokovnjak — strokovnjak, kakor

ni vsak mojster — mojster. Gorkota je blagodejen pojav; razbeljena peč je tudi gorkota, a ta te opeče. Prevda je več vreden, kakor deset ur hoda.

MIROSLAV ZOR:

Počitniška potovanja.

Velik je pomen učil in nazoril pri pouku, to poudarjajo vsi stari in moderni pedagogi — in po pravici, kajti, kako si more otrok, ki se šele duševno razvija, predstavljati iz samih besed dotični predmet. Seveda — lahko si ga predstavlja, toda tako nepopolno, tako površno, da se o pravem predstavljanju niti govoriti ne more.

Pri nekaterih predmetih, n. pr. pri zgodovini in zemljepisju se pa sploh ne more pripraviti zadostnih učil. tukaj je največje važnosti dobra slika in živa učiteljeva beseda. Marsikdo od cenjenih tovarišev je sam izkusil v letih svojega študiranja kako dolgočasen je bil pouk pri nekaterih učiteljih in nasprotno, kako je bil zanimiv zopet pri drugih. Kaj je bilo temu vzrok? Samo učitelj, ki je znal lepo in živahno podavati predpisano snov, ki je znal vplesti med podajanje razne anekdote iz lastnega življenja, z lastnih potovanj. Tak pouk je zanimiv in živahen in vsak učenec napeto posluša učiteljeve besede.

Kako pa si pridobi učitelj spretnost zanimivega podajanja? Kakor pri vsem učenju, tako so tudi tukaj največje važnosti učila in doživljanje. Samo oni lahko prepričevalno govori, ki je videl in slišal, kratko rečeno, ki je doživel to, kar pripoveduje.

Sedaj pa vzemimo zemljepisje. Kako bo učitelj poučeval zanimivo, če pozna pokrajino, v katero duševno popelje svoje učence, le iz knjig? Ali se jim ne bo zdel pouk presuhošen, ker jim učitelj pripoveduje le statistične podatke, v knjigi opisane socialne razmere itd. pa še to z veliko nesigurnostjo, brez lastnega prepričanja!

Učiteljeva naloga je vzgajati njemu poverjen naraščaj v dobre državljane. Vsak dober državljan pa mora poznati svojo ožjo in tudi širšo domovino, kajti le tedaj bo ljubil svoj dom, le tedaj bo ponosen na svojo državo.

Ravno ljubezni in narodnega ponosa posebno primanjkuje mlajšemu svetu, ki ga je izprevrgla vojna iz idealnopožrtvalne narodnosti v najpodlejši egoizem, ki gre samo za denarjem in osebnostno koristjo. Učitelj, ki je vzgojitelj mladega naraščaja lahko največ pripomore, da se vzgoje državljani, ki ljubijo svojo domovino ne samo z besedo, temveč tudi z dejanjem. Ne samo to kar mora, kar more, to je vsakdo storiti dolžan, posebno v naši mladi Jugoslaviji.

Učitelj mora sam poznati svojo domovino, potem bo šele lahko pravilno reševal svojo nalogo. Svojo domovino spozna pa najlažje, če jo prepotuje.

Torej potovanje! Učitelj ima mnogo prilike za potovanje v velikih in drugih počitnicah med letom. Počitnice potrebuje učitelj, da se spočije od duševnega napora, ki ga je imel med letom, in najlepši ter obenem najkoristnejši je odpočitek in razvedrilo na potovanjih. Potuj po svoji domovini, da se ozdraviš in, da jo spoznaš!

Mnogim niso dana sredstva za potovanje, toda lahko bi se temu odpomoglo. Dijaki imajo svoj ferijalni savez, ki jim nudi največje ugodnosti, zakaj ne bi imelo tudi učiteljstvo svojo počitniško zvezo. Morda bi se dalo učiteljsko društvo združiti s ferijalnim savezom in potem bi potovali dijaki in učitelji vzajemno ter se medsebojno podpirali.

Ali se res kaj takega ne bi dalo izvršiti? Začelo se je gibanje pred kratkim, prišlo pa se je le učiteljstvo iz treh krajev širne Slovenije? Kje pa so drugi? Ali je res med učiteljstvom tako malo zanimanja za potovanje?

Začetek je seveda težak, kakor povsod, a z le malo vztrajnostjo se bo dosegel naš cilj.

Začetkom junija — natančni čas se še pravočasno objavi — se bo vršil sestanek vseh prijateljev potovanja v Ljubljani in zato prosim cenjene tovariše in tovarišice, naj se prijavijo za sestanek in pošljejo svoje naslove, morda tudi na kratko označeno svoje mnenje na naslov: M. Zor, Mokronog 12.

Iz naše organizacije.

Društvene vesti.

+ Učiteljsko društvo za ormoški okraj zleteli dne 2. junija 1921 v Središče, ter zboruje v tamkajšnji šoli ob pol 10. uri dopoldne po sledečem redu:

1. Zapisnik zadnjega zborovanja.
2. Društvene vesti.
3. Življenjepis Davorina Trstenjaka. Podava tovariš Anton Porekar.
4. Črtice iz življenja tovariša Ivana Kosija. Podava tovariš Franjo Megla.
5. Učitelj organist — podava tov. Domicijan Serajnik.

6. Slučajnosti.
Društvo je mnenja, da malce razvedrila nobenemu tovarišu ne more škodovati. Zato pričakuje, da se vdeležijo izleta vsi tovariši in vse tovarišice iz okraja ne vpoštevajoč ali imajo par kilometrov več ali manj do Središča. Da se toraj vidimo vsi! — Odbor.

+ Učiteljsko društvo za kočevski okraj zboruje dne 4. junija v Sodražici. Zborovanje združeno z občnim zborom se prične točno ob 9. uri dopoldne. Dnevni red: 1. Potrošaška zadruga. Poroča nadučitelj M. Vrbič. 2. Občni zbor: a) Nagovor predsednika, b) Poročilo tajnice in blagajničarke, c) Volitev novega odbora, d) Volitev delegatov za skupščino UJU. 3. Slučajnosti. Polnoštevilne udeležbe se nadeja Odbor.

+ Okrajno učiteljsko društvo za litijski okraj zboruje v Ljubljani dne 4. junija 1921.

- Dnevni red:
1. Ob pol 9. uri dop. ogled tobačne tovarne. Vsi udeleženci naj se točno ob navedenem času zbere pri tovarniškem vratarju.
 2. Nato se vrši zborovanje v I. mestni deški šoli. Šoli na »Ledini« z naslednjim sporedom:
 - a) Tovariš Janko Blagajne: »Nekaj smernic o rokotvornih tečajih«.
 - b) Tovarišica Franja Jankovičeva: »Razgovor o delovanju učiteljice na izvenšolskem polju specielno za naš okraj«.
 - c) Resolucije glede zakonskih učit. parov. —
 - d) Prosti predlogi in nasveti.

K polnoštevilni udeležbi vabi odbor.
+ Učiteljska gospodarska in kreditna zadruga v Celju registrovana zadruga z omejeno zavezo ima svoj redni občni zbor v nedeljo, dne 29. maja 1920 ob 8. uri zjutraj v okoliški šoli (spodaj) v Celju s sledečim dnevnim redom: 1. Poročilo načelstva o poslovanju zadruge v letu 1920. 2. Poročilo nadzorstva. 3. Odobrenje letnega računa za l. 1920. 4. Čitanje revizijskega poročila »Zadružne Zveze« v Celju in ukrepi radi njega. 5. Volitev v nadzorstvo. 6. Slučajnosti. Naše zadržanike v Celju in v bližnji okolici vabi k obilni udeležbi Odbor.

+ Krško okrajno učiteljsko društvo zboruje v soboto dne 4. junija t. l. ob pol 11. uri dopoldne v risarski dvorani mešč. šole.

- Dnevni red: 1. Predsednikovo poročilo. 2. Predavanje tov. Frana Zagorca in tovarišice Milene Zagorjeve: »Izvenšolsko kulturno in prosvetno delovanje učiteljstva« (zadnje s posebnim ozirom na delovanje učiteljic). 3. Volitev delegatov za delegacijsko zborovanje v Celju.

4. Slučajnosti.
Popoldne ob 3. uri predstava »Pogumni Tonček«, ki jo priredi krška ljudska šola v prid »Jugoslovanski Matici«.

+ Učiteljsko društvo za Svetlenartski okraj zboruje v sredo 8. junija t. l. pri Sv. Juriju v Sl. Gorici ob 10. uri dopoldne z dnevnim redom: 1. poročilo predsednikovo o društvu samem in širšem sosvetu iz Ljubljane; 2. zapisnik; 3. poročilo o podrobnem načrtu zemljepisja in zgodovine po enketi; 4. zgodovina domače šole ref. tov. Mat. Perger; 5. določanje in podedovanje spola pri rastlinah, živalih in človeku, po tov. Jakopcu; 6. predlogi, nasveti. — tovariši, tovarišice, pridite vsi, bo marsikaj novega in poučnega. — Odbor.

Iz Jugoslavije.

— Načrt šolskega zakona. Komisija, ki izdeluje po nalogu ministrstva prosvete enotni šolski zakon za vso državo, je končala načelno razpravo o načrtu zakona. V načelu je izrečena popolna enakopravnost med učitelji in učiteljicami, ki so jim zajamčene materialne pridobitve zadnjega zakona o plačah. Sprejet je tudi princip šolskih upraviteljev, ki so obenem predsedniki krajskih šolskih odborov, in okrajnih nadzornikov, ki vršijo po vsej državi ločeno od drugih oblasti. Načrt vsebuje novo poglavje o ustanovah za narodno prosveto. Za vstop v šolo se zahteva dovršeno sedmo starostno leto. Za razred je potreba 40 otrok. Načrt govori o socialnem šolstvu za gluhoneme, slepce, manj nadarjene in zanemarljive. Učiteljstvo na teh šolah je po pravicah slično onemu meščanskim šol. Okrajni nadzorniki bodo začasni in stalni. Pri njih imenovanju pripada pravica predlaganja tudi Udruženju jugoslovanskega učiteljstva. Prehodno določbe govore o zavarovanju pridobitvenih pravic in o postopanju za uveljavljanje novega zakona v vsej državi. Načrt bo razmotrival najprej glavni prosvetni svet, ki bo organiziran tako, da dobi posebno sekcijo za osnovno šolstvo.

— Pravila o učnih knjigah in pomožnih učilih. »Uradni List« z dne 10. t. m. prinaša naredbo ministrstva prosvete glede izdajanja in zalaganja učnih knjig in pomožnih učil za narodne, srednje in strokovne šole, ki so podrejene ministrstvu prosvete. Vse one, ki bi se zanimali za ta navodila, opozarjamo na štev. 50. »Uradnega Lista«.

— **Oprostitev vojaške dolžnosti.** Ministrski svet je sklenil, da se oprosté učitelji vojaške dolžnosti do konca 1. 1922. radi velike potrebe učiteljskih moči.

— **Okrajna učiteljska konferenca** za ljubljano se vrši v četrtek dne 16. junija t. l. v dvorani Mestnega doma z naslednjim dnevnim redom: 1. Otvoritev konference. 2. Volitev (dveh zapisnikarjev in dveh overovalcev). 3. Nadzornikovo poročilo. 4. a) Fr. Grum, Andr. Skuli, Fr. Belin: Učiteljevo prosvetno delo. b) Milka Umbergerjeva: Pomen in naloga pevskega pouka v ljudski in meščanski šoli. c) Janko Blagajne: Važnost rokotvornega pouka v ljudski in meščanski šoli. 5. Poročilo knjižničnega odbora o stanju in računu okrajne učiteljske knjižnice in nasveti o nakupu novih knjig. Dotične nasvete je najkasneje do 1. junija t. l. naznaniti načelniku knjižničnega odbora Fr. Maroltu. 6. Volitev štirih članov in njih namestnikov v knjižnični odbor za prihodnjo upravno dobo. 7. Volitev štirih članov in njih namestnikov v stalni odbor za prihodnjo upravno dobo. 8. Samostalni predlogi, ki jih je najkasneje do 1. junija t. l. naznaniti stalnemu odboru.

Ljubljanski učiteljski pevski zbor ima skupno pevsko vajo v sredo, dne 1. junija ob 20. uri na učiteljski. — **Pevo-vodja.**

— **Podporno društvo na drž. moš. in žen. učiteljski v Ljubljani** se obrača do vseh bivših gojencev in gojenk tega zavoda, naj se spominjajo s kakim prispevkom društva, ki jim je tolikrat pomagalo ne le s knjigami, ampak tudi s podporo za časa bolezni itd. Obe društvi sta bili prisiljeni dati svojo temeljno glavnico kot vojno posojilo in vsled tega je vsahnil vir rednih dohodkov za podporo revnih gojencev in gojenk. Prispevki z izrecno opombo ali za moško ali za žensko učiteljsko naj se pošiljajo na ravnateljstvo obeh učiteljskih v Ljubljani, Resljeva cesta 10.

— **Natečaj za sprejem v nižjo šolo vojaške akademije v Beogradu.** Letos se sprejme v to šolo do 250 gojencev. Kdor želi vstopiti v vojaško akademijo, se mora s pisмено prošnjo obrniti do upravnika vojaške akademije najpozneje do 31. junija t. l. Prosilci morajo dokazati, da so dovršili šest gimnazijskih ali realčnih razredov. Natančnejši pogoji so razvidni v 55. števi. »Uradnega Lista« z dne 21. t. m.

— **Nov učiteljski list.** V Novem Sadu je pričel izhajati »Učiteljski Vestnik«, list za učitelje i školov. Prinašal bo, kakor pravi v svoji 1. številki, važnejše naredbe in razpise ministrstva prosvete in podrejenih šolskih oblasti. Hoče pa tudi prinašati važnejše stvari v madžarskem in nemškem jeziku, da bodo list umeli madžarski in nemški učitelji, ki službujejo v Vojvodini. Ta slednja namera se nam ne zdi na mestu. Tovariši Madžari in Nemci naj se v prvi vrsti naučé državnega jezika, ako hočejo, da jih redi majka Jugoslavija. Vsako drugo popuščanje od naše strani je neopravičljivo in nedopustno!

— **Smrtna kosa.** V Krškem je umrla dne 17. t. m. gdč. Danica Šantel, bivša učiteljica v zavodih »Šolskega Doma« v Gorici. Pokojnica je bila hči obče-znanega profesorja goriške gimnazije A. Šantla, profesorja na tukašnji tehniški srednji šoli. Bila je umetniško zelo naobrazena učiteljica; velike sposobnosti je zlasti kazala za slikarstvo in glasbo. Bodi ji lahka zemlja v odrešeni domovini!

— **Ptujsko učiteljsko društvo** se udeleži dne 2. junija t. l. zborovanja ormoškega učiteljskega društva v Središču. Odhod iz Ptuja 9.30. prihod v Ptuj ob 17.30. — Ivan Klemenčič, t. č. predsednik.

Književnost in umetnost.

Zvonček. Vsebinska aprilske številke: 1. Miroslav Kunčič: Mladi Jugosloven. Pesem. 2. E. Gangl: Kapetan Hrnjak. Povest. 3. Janko Leban: Tožeče drevce. Pesem. 4. Koprivnik v Bohinju. Podoba. 5. Utva: Čudotvorni kreslnik. Pravljica. 6. Ewald Humek: Pripovedka o dvonožcu s štirimi podobami. 7. Ivan Albrecht: Nagajivka. Pesem. 8. Marija Grošljeva: Uspavanka. Pesem. 9. Pavel Plesničar: Vojvoda Živojin Mišić. Življenjepis s podobo. 10. Miroslav Kunčič: Na poljano. Pesem. 11. Srednja vas v Bohinju. Podoba. 12. Marjeta Sršenova: Črnogrob. Pesem. 13. Ivanka Kalinova: Ob potoku. Pesem. 14. Pouk in zabava. 15. Kotiček gospoda Doropoljskega.

A. Metlik, Jugoslavija, Zemljepisni pregled 1. del. »Pota in cilji« 5. in 6. zv. 1921. Izdala Tiskovna zadruga v Ljubljani. 80 str. 282. Cena mehko vezani knjigi na finem papirju 60 K, broš. na slabšem papirju 42 K. Poštnina mehko vezani knjigi 3 K, broš. 2 K nepriporočeno. — Ako hočemo svojo državo ljubiti in spoštovati jo mo-

ramo najprej poznati. Spoznanju Jugoslavije bo izvrstno služila knjiga, ki je ravno izšla pod zgoraj navedenim naslovom in ki prinaša natančen opis naše države v geološkem, geografskem, hidrografičnem, klimatičnem, narodnostnem in gospodarskem pogledu. S posebno vneto sta izdelani poglavji o prebivalstvu in o narodnem gospodarstvu, ki bosta zanimali najširše sloje, zlasti trgovce in industrijalce, za katere je poznanje države največje važnosti. Učiteljem in dijakom je pa knjiga neizčrpen pripomoček pri razlagi oziroma pri učenju domovinoznanstva. Pripomniti je še treba, da obravnava pisatelj tudi jugoslovansko zemljo izven naše države. Knjigo toplo priporočamo. Knjigo se naroča pri Tiskovni zadrugi v Ljubljani, Sodna ul. št. 6.

»Dane« v češčini. V založbi Fr. Švejda v Pragi je izšel kot drugi zvezek »Švejdove književne česke mladeži« prevod Rapetovega »Dane«. Prevod je oskrbel znani naš češki tovariš Adolf Šustr, eden izmed prvoboriteljev češkega učiteljstva. Vsem češčini večim tovarišem in tovarišicam toplo priporočamo Šustrovega »Daniela«, ki nam je nov lep dokaz vzajemnosti češkega in slovenskega učiteljstva.

Ljubljanski Zvon. Vsebinska majskega zvezka je sledeča: 1. Igo Gruden: Na večerni promenadi. 2. Ivo Šorli: Zgodbe o nekaterih krščanskih čednostih in nečednostih. (Dalje prihodnjič.) 3. Dr. Ivan Prijatelj: Duševni profili naših preporoditeljev. (Dalje prihodnjič.) 4. Paul Verlaine — A. Debeljak: Jesenska pesem. 5. Ivan Zorec: Njena pot. (Konec prihodnjič.) 6. Stano Kosovel: Misli v samotni. 7. Josip Vidmar: Tolstoj in njegov krščanski nauk. (Konec prihodnjič.) 8. C. Golar: Mati zemlja. 9. Milan Pugelj: Uboga deklica. (Dalje prihodnjič.) 10. Alojzij Gradnik: V temi. 11. Ivan Albrecht: Tri Koroške. (Dalje prihodnjič.) 12. Stano Kosovel: Intonacija v somraku. 13. A. P. Fata morgana. (Dalje prihodnjič.) 14. Janko Glaser: Ob cesti. 15. Književna poročila. 16. Kronika. 17. Nove knjige.

Nove skladbe. Pevsko društvo »Ljubljanski Zvon« je založilo in izdalo do sedaj sledeče skladbe: Anton Lajovic: Pesmi samote, solospeli za en glas s spremljevanjem klavirja, cena 16 K, Trije moški zbori E. Adamiča, M. Rožanca in Z. Prelovca, cena 10 K, ter Pet veselih pesmi E. Adamiča, cena 20 K. Izdaje s oljčne, cena za sedanje razmere nizka. Naročajo se skladbe pri društvu »Ljubljanski Zvon« ki naročilom nad 10 izvodov dovolj znaten popust, dobe se pa tudi v knjigarni Učiteljske tiskarne. Novih, dobrih skladb izide hore malo, zato priporočamo, da glasboljubivo učiteljstvo pridno seže po njih!

Za REZERVNI SKLAD UJU. — POVERJENIŠTVO LJUBLJANA.

Prostovoljni organizacijski davek — 1921. (Sklp upravnega odbora Zaveze z dne 27. decembra 1918.)

8. izkaz,
Po 135 K: Albin Lajovic — Tržič. Po 80 K: Šolsko vodstvo — Št. Janž na Dolenjskem. Darovali so: Berce 20 K, po 10 K pa: Schweiger, Uršič, Omerza, Debeljak, Roč in Mazil. — Današnji izkaz 215 K. Prej izkazanih 19.559 K Skupaj 19.774 K.

Ivan Petrič,
Ljubljana, VII., Gasilska cesta 172.
Tovariši in tovarišice! Današnji izkaz je torej šele osmi v letošnjem letu in še ta je tako kratek, da ga lahko prečitate v jedni minuti, vsaj izkazov naslov Vas gotovo ne moti, moj naslov pa menda tudi ne. Z dosedaj zbranim skladom je pokrivala naša organizacija obilne stroške, ki ji naraščajo danes, le z velikimi težavami. Ta zadeva pa nikakor ne spada v javnost. Na prihodnji glavni skupščini v Celju Vam bom podal natančno tozadevno poročilo. Rečem pa Vam že danes, da nobena organizacija ne zna delati čudežev in da je vsako omalovaževanje ali še celo nepotrebno zabavljanje brezplodno delo in ne vredno našega znanja. Pa brez zamere! Zdrav!

LISTNICA UREDNIŠTVA.
J. L.: Vašo notico »Pustite vsako nado!« smo v zadnji številki opustili, ker smo jo čitali prej že v nekem drugem ljubljanskem dnevniku. Pisatelja Z. hoče vzeti v roke naš strokovni tajnik, zato smo stavili tudi to notico zaenkrat na stran. Vse ostale sotrudnike prosimo potrpljenja, če še niso prišli njihovi prispevki v listu na svetlo. **Al. B. na K. B.** — Omenjeno knjigo je naročiti v Učiteljski tiskarni.

Odgovorni urednik:
Franc Štrukelj.
Last in založba UJU — poverjeništvu Ljubljana.
Tiska »Učiteljska tiskarna« v Ljubljani.

Št. 96/I.

RAZPIS UČITELJSKIH SLUŽB.
V šolskem okraju Šmarje se razpisujejo v stalno namestitev sledeča učna mesta:
1. Na petrazrednici v Ponikvi ob Juž. žel. mesto nadučitelja s službenim stanovanjem.
2. Na šestrazrednici s tremi vzprednicami v Šmarli pri Jelšah mesto učitelja (prednost imajo usposobljeni za pouk na obrtnih nadaljevalnih šolah).
3. Na štirirazrednici v Slivnici mesto učitelja s prostim stanovanjem.
4. Na dvorazrednici pri Sv. Emi mesto nadučitelja s službenim stanovanjem.

Pravilno opremljene prošnje poslati je službenim potom na dotične krajne šolske svete

do 30. junija 1921.

Okrajni šolski svet Šmarje v Celju,
dne 19. maja 1921.

V političnem okraju celjskem
se razpisuje naslednje učiteljske službe v stalno nameščenje.

a) CELJSKI OKRAJ.

1. Na trirazrednici v Gotovljah ena učiteljska služba.
2. Na petrazrednici v Ljubečni dve učiteljski službi.
3. Na štirirazrednici v Novi cerkvi ena služba za učiteljico.
4. Na dvorazrednici v Zgornji Ponikvi ena služba za učiteljico.
5. Na enorazrednici v Svetini služba za učitelja-voditelja.
6. Na dvorazrednici v Frankolovem dve učiteljski službi.
7. Na trirazrednici v Št. Lovrencu nad Prežinom ena učiteljska služba.
8. Na trirazrednici v Šmartnem v Rožni dolini eno učiteljsko mesto.
9. Na šestrazrednici v Št. Pavlu pri Prebodu eno učiteljsko mesto.
10. Na šestrazredni deški šoli v Celju nadučiteljska služba in pet učiteljskih služb.
11. Na šestrazredni dekliški šoli v Celju služba za nadučiteljico in pet služb za učiteljice.

b) LAŠKI OKRAJ.

1. Na šestrazrednici v Laškem ena učiteljska služba.
2. Na štirirazrednici v Zidanem mostu nadučiteljska služba.
3. Na dvorazrednici pri Sv. Katarini (krajni šolski svet Trbovlje) ena učiteljska služba.

c) VRANSKI OKRAJ.

1. Na petrazrednici v Braslovčah dve učiteljski mesti.
 2. Na šestrazrednici v Vranskem mesto za učiteljico ročnih del.
- Pravilno opremljene prošnje je predložiti službenim potom

do 15. junija 1921.

pri dotičnih krajnih šolskih svetih, oziroma za službe v Celju pri okrajnem šolsk. svetu — oddelek za mesto v Celju.

Okrajni šolski svet Celje,
dne 10. maja 1921.

Ruska književnost! Česko-jugoslovanska naklada J. Herjka, Zagreb, preuzela je generalno zastupstvo za državo S. H. S. osim Srbije Slavonskoga nakladstva i ima na zalih bogati izbor ruske literature. Tražite cjenike. Naručbe se brzo i odmah odpremaju.

Književni vijestnik.

Na ljetnu sezonu naručite odmah novoizšla nam knjiga Jirasek: Filozofska historija. K 30, koja je izašla kao prvo hrvatsko jubilejno izdanje. Pouzećem K 30. Šalje J. Herjek središnjica Česko-jugoslovenske knjižare, Zagreb, Hatzova ul. 15.

Najbolji historički roman čehoslovačkoga naroda.

Modna in manufakturna trgovina

FRANJO MAJER, Maribor,

Glavni trg 9

priporoča od svoje zaloge dobre raznovrstne češke kamgarne in ševijote za moške in ženske obleke, razne etamine, platno, perilo i. t. d., in sicer vse po nižani ceni.

Večletno jamstvo!

Ugodni plačilni pogoji!

Tvrdba JOSIP PETELINC

LJUBLJANA — Sv. Petra nasip št. 7

Na veliko!

se priporoča kot **edina tovarniška zaloga** šivalnih strojev **Gritzner** v vseh opre-mah. Materijal in izvršba **predvojna**. Istotam se dobivajo igle, strojni deli za vse sisteme strojev, strojno olje, toaletne potrebščine, modno blago in galanterija. — Sprejemajo se tudi vsakovrstna strojna popravila.

Na malo!

Ljubljana — Sv. Petra nasip št. 7 (tik gostilne „Pri fajmoštru“.)

Večletno jamstvo!

Ugodni plačilni pogoji!

ČEVLJI najlepše oblike in ČEVLJI najboljše kakovosti

Dragotin Roglič, Maribor, Koroška cesta 19. Telefon 157.

Cenik franko zavoj: veljaven od 1. maja 1921 naprej do preklica.

moški, chevreau z robom	črni	rujavi	moški, gojzski hribovci	črni	rujavi
boks z robom	580—	660—	ženski, bok z lak-kapico in robom	590—	680—
boks z robom, polov.	—	600—	la bok z robom, pol.	520—	610—
za štrpaco:			la bok z robom polo-vični, škotska fasona	—	640—
moški, teletina, brez kapice, okovani	490—	—	teletina z robom (štr-pacni)	470—	510—
pitling z robom	—	530—	belo platno: visoki K 420—, polovičarji K 370—, izrezani z zapono K 320—.		
pitling okovani z žebli	—	530—			
kravina z robom	490—	—			
kravina brez kapice, okovani z žebli	—	550—			
kravina s kapicami in podkvami	470—	510—			

Naročila po pošti se izvršijo najvestneje in se odpremi blago isti dan po povzetju.

Za najvestnejšo izdelavo jamčim in prevzamem predčasne defekte v brezplačno popravilo.

Vsi izdelki so najboljše ročno delo iz lastne delavnice.

Učiteljska knjigarna v Ljubljani

priporoča naslednje nove knjige:

Dolina solz E. Gangl, tri enodejanke: I. Dva svetova. II. Dediščina. III. Trplini. Trdo vez. K 18.—.

Otroški oder Drugi predelani natls. Sestavila Marica Gregoričeva (Stepančičeva). Igrice za mladino otroških vrtcev in ljudskih šol. Broš. K 16.—.

H. PODKRAJŠEK: Pomočniška izkušnja za rokodelske obrte. Broš. 12 K.

Namen, razvoj in organizacija obrtnega in strokovnega šolstva drugod in pri nas.

Spisal MIHREL PRESL, prof. na državni obrtni šoli v Ljubljani, broš. K 14.—.